

Základní škola sv. Voršily v Olomouci
Aksamitova 6, 779 00 Olomouc

Sir Nicholas George Winton

Závěrečná práce

Autor: Antonie Fucimanová

Třída: IX

Vedoucí práce: Mgr. Petra Gruberová

Olomouc 2023

OBSAH

ÚVOD	3
KAPITOLA I – životopis	4
KAPITOLA II – 2. světová válka	6
KAPITOLA III – záchrana židovských dětí	7
KAPITOLA IV – náhoda z půdy	11
KAPITOLA V – dojemné setkání	12
KAPITOLA VI - ocenění	13
ZÁVĚR	15
POUŽITÁ LITERATURA	16
RESUMÉ	17

ÚVOD

Téma absolventské práce Sir Nicholas George Winton jsem si vybrala proto, že mě tento muž zaujal jako opravdový hrdina předválečné doby, který ukázal sílu lidské vůle, lásky, dobrosrdečnosti a hlavně statečnosti.

Nicholase Wintona a jeho neobyčejně poutavý příběh o záchraně 669 lidských životů, chvílemi příběh napínavý, chvílemi dojemný bych ráda přiblížila dalším čtenářům třeba jen proto, aby měl každý možnost poznat, že dobro přináší dobro a že tato pravda neplatí jen v pohádkách.

KAPITOLA I – životopis

Sir Nicholas Winton se narodil 19. května 1909 v Londýně v rodině německého židovského obchodníka Wertheimera. Rodina se přestěhovala do Velké Británie již v roce 1907 a vzhledem k rostoucím antisemitským náladám

v Německu změnila své příjmení na Winton. Jeho rodiče na židovské víře příliš nelpěli, přestoupili ke křesťanství a nechali malého Nicholase pokřtít.

Ve škole, kterou malý Nicolas navštěvoval, byli studenti podporováni ve svých zálibách, jakkoliv neobvyklých. Nickyho bavila matematika, sbírání známek, fotografování a šerm. Studenti měli i nejrůznější domácí mazlíčky, on sám choval holuby. Po vchození základní školy navštěvoval internátní školu ve Stowe nedaleko Londýna a ještě před složením maturity se zaučoval ve Vojenské bance. Později odjel k příbuzným do Německa, kde získal praxi v různých bankách v Hamburku, v Berlíně a nakonec i v pařížské Národní bance. Naučil se německy, francouzsky a také řídit auto a pilotovat letadlo. Byl skvělým šermířem, dokonce se dostal do olympijského výběru. Na začátku třicátých let se vrátil zpět do Anglie. Nicky a jeho přátelé často mluvili o politice. Situace v Evropě je znepokojovala. Nejvíce se hovořilo o nacistické straně vedené Adolfem Hitlerem, která v Německu budovala silnou armádu.

V zimě roku 1938 se náhodou dostal do Československa, kde se rozhodl nezištně zapojit do záchrany židovských dětí. Během druhé světové války pracoval jako řidič sanitky a později jako důstojník RAF (Royal Air Force – Královské letectvo), ale měl slabší zrak, proto sloužil pouze v administrativě. Po válce pracoval v mezinárodní organizaci OSN pro uprchlíky v Ženevě

a pro mezinárodní banku pro obnovu a rozvoj v Paříži. Tam potkal svou budoucí manželku Grete Gjelstrup. Vychovali spolu tři děti. Jejich syn Robin se narodil s Downovým syndromem a zemřel v necelých šesti letech. Během svého života se Nicholas Winton angažoval v charitativních organizacích podporujících zdravotně postižené a seniory. Zakládal domovy pro seniory a pomáhal ústavům pro mentálně postižené.

O dětech, které pomohl zachránit, se nezmínil téměř půl století. Teprve v roce 1988 našla jeho žena Grete na půdě staré dokumenty.

Nicholase Wintona za statečnost a záchranu skoro 700 dětí vyznamenala královna Alžběta II., povýšila ho do šlechtického stavu, získal i Řád Britského impéria. Vyznamenání převzal nejen z rukou prezidentů Václava Havla a Václava Klause, ale také od prezidentů dalších zemí. Sir Nicholas Winton zemřel 1. července 2015 ve věku 106 let.

obr. č. 1 Nicholas Winton při záchraně dětí

KAPITOLA II – 2. světová válka

Těsně před rokem 1938 směřovaly poměry v Evropě k vojenskému konfliktu a události nabraly neblahý spád pro židovskou populaci v Evropě. Po tzv. Křišťálové noci bylo v Německu a Rakousku v noci z 9. na 10. listopadu roku 1938 zničeno více než sedm tisíc židovských obchodů a přes tisíc synagog. Bylo zabito více než 90 Židů a 30 000 Židů bylo odvečeno do koncentračních táborů. Za této situace bylo jasné, že musí dojít k zásadním krokům pomoci a urychlené záchraně co největšího počtu ohrožených Židů. V důsledku toho byla Praha zaplavena čtvrt milionem českých a židovských uprchlíků, kteří často žili navzdory mrazivému počasí v provizorních stanových táborech. V této pomoci pomáhala i fungující skupina *Britský výbor pro uprchlíky z Československa*. Tato skupina pomáhala s emigrací nejen pronásledovaným rodinám ze samotného Německa, ale i z Rakouska a Československa. Protože na organizaci odjezdu celých rodin nebyl čas, začala se skupina orientovat na záchranu co největšího počtu ohrožených dětí. V té době už probíhaly evakuace dětí z Německa a Rakouska (známe jako „*Kindertransporty*“) a Československo bylo další na řadě.

V tento okamžik se do akce zapojil i Nicholas Winton. V prosinci 1938 učitel Martin Blake, jeden z pracovníků BCRC (*British Committee for Refugees from Czechoslovakia*), požádal svého přítele Nicholase Wintona, který se zrovna chystal na dovolenou do švýcarských Alp, aby na místo lyžování odjel do Prahy a pomohl tak v pražské kanceláři BCRC organizovat dětské transporty. Winton zrušil plánovanou dovolenou ve Švýcarsku, vyjel do Prahy a začal připravovat dětské transporty. Tento čin dokládá, jaký dokázal Nicholas Winton být. Svou cestou do Prahy tak změnil celý život 669 židovským dětem.

KAPITOLA III – záchrana židovských dětí

Po příjezdu do Prahy se Nicholas Winton ubytoval v hotelu Šroubek na Václavském náměstí, odkud britská organizace úřadovala. Tušil, že nacisté dříve či později obsadí i zbytek Československa a příliš času mu tak nezbyvá a rozhodl se jednat. Ze svého hotelového pokoje v Praze udělal kancelář.

obr. č. 2: Z knihy SÍS, Petr. *Nicky a Věra*

Zval si rodiče a shromažďoval údaje, sestavoval seznamy stovek nejohroženějších dětí, včetně fotek. On sám musel rozhodovat, které z dětí odvést co nejrychleji. V podstatě rozhodoval o lidském životě. Nicholas Winton však později řekl, že nebyl čas vůbec na nic – rozhodně ne na truchlení nad seznamy.

Anglie přijímala uprchlíky do sedmnácti let za podmínky, že budou mít zajištěnou cestu a rodinu, která se o ně postará a byla nutná kauce 50 liber na britské vízum a povolení k pobytu. Byla založena Dětská sekce BCRC, kterou Winton řídil z Londýna. S pomocí své matky a několika dalších dobrovolníků vyhledával adoptivní rodiče, vyřizoval adopce u britských úřadů a získával příspěvky na kauce. Rozesílal kartičky s fotkami a popisem dětí, obcházel domy a vyzýval lidi „Vyberte si!“.

V Praze mezitím pražská pobočka BCRC shromažďovala potřebné dokumenty od rodičů, kteří měli zájem poslat své dítě do Anglie. Bylo nutné vyřizovat i u německých okupačních úřadů povolení k vycestování. To vše se dělo pod neustálým dohledem gestapa. Nicholas Winton vyhledával sponzory a pěstouny, rozesílal kartičky s fotkami a popisem dětí, obcházel domy a žádal o pomoc.

Během pár týdnů sehnal od židovských a křesťanských organizací peníze na vlaky, kterými ohrožené děti posílal do Británie. Při přípravě záchranné operace musel překonat mnohé byrokratické překážky. Od Němců musel sehnat povolení k průjezdu, od Britů povolení ke vstupu do země.

Zvěst o „Angličanovi z Václavského náměstí“ se rychle rozšířila a na Wintona se začala obracet řada českých židovských rodin, aby z dosahu nacistů zachránil jejich děti. První dětský transport z Prahy byl vypraven 14. března 1939 s pouhými 20 dětmi. Tento první úspěch povzbudil nejen jeho, ale i váhající rodiče. Ti byli čím dál přesvědčenější o vážnosti situace. Náhle měl na seznamu více než 5000 dětí. Nejpočetnější transporty byly červnové (každým transportem mělo odjet 100 až 200 dětí). Poslední úspěšný transport byl vypraven 2. srpna 1939, kdy celkový počet zachráněných dětí dosáhl 669. Původně bylo naplánováno vlaků osm, bohužel ten osmý už neodjel.

Měl opustit Prahu 1. září 1939, na nádraží bylo připraveno k odjezdu 251 dětí, v Londýně na ně čekalo 251 rodin. Ale vlak se nerozjel. Toho dne vypukla 2. světová válka a většina z 251 dětí, které měly vlakem odjet, zahynula v koncentračních táborech. Winton později litoval: „Kdyby ten vlak odjel o den dříve, mohl by dorazit do cíle.“ Tragický osud dětí z posledního vlaku označil za jednu z nejsmutnějších věcí svého života.

obr. č. 3 Nicholas Winton s dětmi

Většina rodičů dětem říkala, že cesta je jen na pár týdnů, možná měsíců. Malé děti tomu uvěřily, ale ty starší děti už tušily, co se děje. Spolu s cestovními doklady dostaly děti i visačku na krk s číslem. Jednou ze zachráněných byla například Milena Grenfell-Baines se svou sestrou. Winton se postaral o to, aby sestry zůstaly spolu.

Milena Grenfell-Baines napsala:

„V kufříku jsem měla šaty a tři knihy: Chaloupku strýčka Toma, Sokolku Věru a Žabákova dobrodružství... Doufala jsem, že se po prázdninách vrátím. Když jsem viděla, že maminka pláče, nevzrušovalo mě to, protože plakala, i když mě posílala pryč třeba jen na týden.“

obr. č. 4 transport dětí z Prahy

obr. č. 5 Nicholas Winton s dětmi na nábřeží v Praze

This document of identity is issued with the approval of His Majesty's Government in the United Kingdom to young persons to be admitted to the United Kingdom for educational purposes under the care of the Inter-Aid Committee for children.

1253 THIS DOCUMENT REQUIRES NO VISA. 9

PERSONAL PARTICULARS

Name BERMAN THOMAS

Sex MALE Date of Birth 28.2.34.

Place KENISKA

Full Names and Address of Parents:
BERMAN KARL ALBINA
U. NACHODU
KRONOV. M. NET.

INTER-AID COMMITTEE FOR CHILDREN
IN PRAGUE.

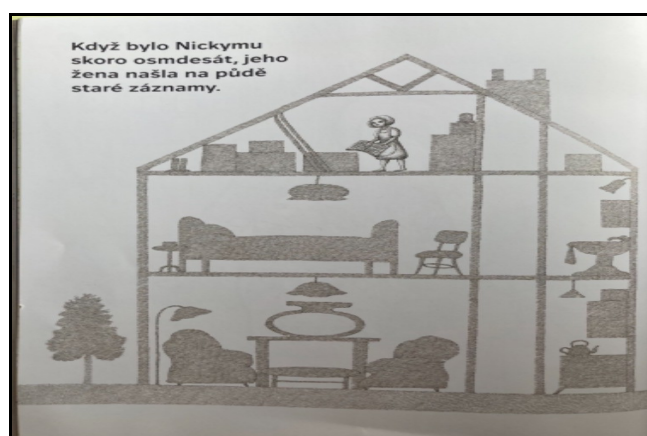
obr. č. 6 vízum pro jedno z chlapců

KAPITOLA IV - náhoda z půdy

Přestože Nicholas Winton svůj čin nepovažoval za nic výjimečného a po dalších více než padesáti let svůj záslužný čin tajil, náhoda tomu chtěla a v roce 1988 vyšlo vše najevo.

Jeho manželka Grete se na jaře 1988, stejně jako každý rok, pustila do úklidu domu. Jaké bylo její překvapení, když v jednom omšelém kufru našla staré dokumenty, fotografie nějakých dětí a informace o nich. Zeptala se manžela, co to je. Ten jen mávl rukou, že je to stará historie, že by to stejně nikoho nezajímalo. V zavazadle byly i některé nedoručené dopisy od milujících rodičů, které se Grete rozhodla dodat. Poprosila o pomoc historičku Elizabeth Maxvelovou zabývající se holocaustem. Nicholas Winton historii oprašovat nechtěl. Často se mu vracela myšlenka na děti z posledního vlaku a co se s nimi stalo.

Díky Grete a Elizabeth tedy vyšlo vše najevo. Napsaly na všech 669 adres nalezených ve formulářích. Vrátilo se jim asi 150 odpovědí. Nejen zachráněné „dětí“ ale i celý svět se dozvěděl, kdo je jejich zachránce.

obr. č. 7 z knihy SÍS, Petr. *Nicky a Věra*

KAPITOLA V – dojemné setkání

Elizabeth Maxvelová zorganizovala setkání Wintona s „jeho dětmi“ za spolupráce televize. BBC pozvala Wintona i zachráněné děti do studia pod záminkou do pořadu o aktivním stáří. Ve skutečnosti šlo však o setkání zachránce a zachráněných, což Nicholas netušil. Moderátorka pořadu se zmínila o nalezeném kufru a zmínila Věru Diamantovou Gissingovou, která byla na seznamu zachráněných dětí. Věra seděla ve studiu v publiku hned vedle Nicholase. Moderátorka se pak zeptala, zda je v sále ještě někdo, komu Nicholas Winton zachránil život. Postupně se začali zvedat všichni kromě Wintona. Když zjistil, že všude kolem něj sedí „jeho děti“, neubránil se slzám. Celé studio bylo naplněno emocemi, radostí a slzami dojetí.

obr. č. 8 setkání Nicholase s jeho „dětmi“

KAPITOLA IV – ocenění

V roce 1983 byl Nicholasi Wintonovi britskou královnou Alžbětou II. udělen titul člena nejvznešenějšího řádu Britského impéria. V roce 1998 převzal z rukou českého prezidenta Václava Havla řád Tomáše Garrigua Masaryka. V roce 2002 po něm čeští vědci pojmenovali nově objevenou planetu. Téhož roku mu byla udělena cena Spravedlivý mezi národy. O rok později byl britskou královnou povýšen do šlechtického stavu.

Sir Nicholas si však na vyznamenání moc nepotrpěl. Jednou řekl:

„S medailemi nemůžete nic dělat. Můžete si je leda připnout na pyžamo a nosit je i v noci, ale jinak jsou prakticky k ničemu. Nikdy jsem žádný z řádů nenosil.“

obr. č. 9 ocenění Nicholase v Praze

V roce 2002 o něm režisér Matěj Mináč natočil biografický film *Síla lidskosti – Nicholas Winton*. Film získal cenu International Emmy Awards v kategorii dokumentární film. Následující dokument ze série o Nicholasovi Wintonovi *Nickyho rodina* získal řadu ocenění na filmových festivalech, mimo jiné byl oceněn za nejlepší dokument na festivalu v Montrealu.

Na prvním nástupišti pražského Hlavního nádraží je sousoší Nicholase Wintona se dvěma dětmi čekající na vlak. Autorkou sousoší je sochařka Flor Kent, která žije v Londýně. Sousoší bylo v Praze odhaleno 1. září 2009, a to při odjezdu historického vlaku z Prahy do Londýna. Vlak jel stejnou cestu jako ten, kterým odjízděly děti z předválečného Československa. Vlak rovněž vezl některé tehdy zachráněné.

obr. č. 10 sousoší na hlavní nádraží v Praze

ZÁVĚR

Sir Nicholas Winton byl velkou osobností, byl to muž rozhodný, nápaditý, s nádherným a živým smyslem pro humor. Tím, co během svého života dokázal, se nesmazatelně zapsal do historie. Je na každém z nás, abychom tento zápis střežili a nenechali upadnout v zapomnění. Kromě toho, že zachránil děti, měl i neuvěřitelnou vlastnost, že všichni lidé, kteří byli s ním, se cítí dobře a vlastně se s ním neustále smějí.

Myslím, že Sira Nicholase Wintona a jeho úchvatný příběh by měl znát každý. To, co udělal v dané době a za dané situace, zasluhuje bezmezný obdiv a úctu. Byl to úžasný člověk, dobrého a nesobeckého srdce.

Bylo mi velkou ctí psát a přemýšlet nad jeho životem a skutky.

**Tímto bych chtěla poděkovat paní učitelce Mgr. Petře Gruberové,
za metodickou pomoc při vypracování mé absolventské práce.**

POUŽITÁ LITERATURA

1. https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/nicholas-winton-narozeni-druha-svetova-valka_2005191102_pj
2. https://cs.wikipedia.org/wiki/Nicholas_Winton
3. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-matej-minac-o-sir-nicholas-winton.A150701_185348_zahranicni_bse
4. https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/nicholas-winton-nekrolog.A140211_144424_zahranicni_aha
5. SÍS, Petr. *Nicky a Věra*. 1. Vyd. Praha:Labyrint, 2021.

RESUMÉ

This work is about Nicholas Winton, who saved 669 Jewish children from occupied Czechoslovakia.

The goal was to describe the life of Nicholas and describe his steps that led to the rescue of the children. It is further clarified how this story came to light. It also describes the meeting of Nicholas after 50 years with the rescued "children". The last chapter mentions the awards that Nicholas received.